

Föräldraalienering vs. ”föräldraalienering”

Paula Dahlberg redogör för skillnaden mellan föräldraalienering (FA) och föräldraalienering (PAS) samt varför begreppen är så viktiga att skilja på.

FÖRÄLDRAALIENERING (hädanefter FA) är kortfattat fenomenet där en förälder genom manipulation får barn att ta avstånd från den andra föräldern. FA är ett reellt problem. Det vet de flesta som på något sätt har haft med infekterade vårdnadstvister att göra.

Så varför behövs denna text om FA är ett erkänt problem? För att parallellt med FA finns PAS. PAS översätts nämligen till svenska som just ”föräldraalienering”. PAS står för Parental Alienation Syndrome. Vid en första anblick verkar det vara en hårfin skillnad mellan PAS och FA. I praktiken är de dock som natt och dag.

FA är som sagt ett bevisat verkligt problem. PAS däremot är ett rent påhitt som helt saknar vetenskaplig grund. Eftersom FA och PAS i folkmun kallas för samma sak är det lätt att förvirringen blir stor när kritik riktas mot personer som förespråkar ett ökat användande av PAS som begrepp hos svenska sociala myndigheter och rättsväsende.

FA är dokumenterade lögnen hos den ena föräldern i syfte att få barnen att ta avstånd ifrån den andra föräldern. Detta kan till exempel innebära att påstå att sexuella övergrepp eller våld har förekommit trots att varken barn, skola eller annan omgivning uppger att det faktiskt har skett eller att tecken på detta finns. Det kan även innebära psykisk misshandel av barnet genom att för barnet berätta hur den andra föräldern inte älskar hen eller vill ha hen hos sig.

PAS däremot är en uppsättning “diagnosverktyg” för att “avslöja” hur barn ljuger för att den ena föräldern försöker alienera den andra. Mannen bakom PAS hette Richard Gardner. Han var en psykiatriker med inriktning på barn och hade som specialitet att vittna i vårdnadstvister. Gardner menar att han över åren lade märke till vissa mönster i vårdnadstvister och barns beteenden. Utifrån detta skapade han teorin om PAS. Ingen kontrollgrupp. Ingen granskning av egen bias. Inte ens en utvärdering om det verkligen var så att alla barnen han vittnade för falskt anklagade sin ena förälder för övergrepp.

De tecken på PAS som Gardner skrev ner och byggde hela sin teori på utformades innebar dessutom att om teorin appliceras så kommer alla barn som berättar om en förälders övergrepp automatiskt att antas ha PAS. Gardner menade att rättsväsende, utredare hos sociala myndigheter och dylikt skall kolla efter följande tecken för att avslöja PAS:

Barnet har inga, eller dåliga motiveringar för avståndstagande beteenden mot den ena föräldern utöver berättelserna om övergrepp.

Barnet håller en röd tråd och växlar inte fram och tillbaka i sin ståndpunkt.

Barnet är för säker på påstådda övergrepp vilket gör att de bör misstänkas vara återberättade för barnet så att barnet gjort andras berättelse till sin egen.

Barnet visar ingen empati mot föräldern som barnet tar avstånd från och kan behandla föräldern elakt eller utnyttjande. Barnet “tänker själv” och motsätter sig att dennes berättelser/påstådda upplevelser är något som den andre föräldern har bett barnet att säga.

Avståndstagandet till den ena föräldern sträcker sig även till dennes närmaste familj, till exempel en farmor eller moster.

Gardner beskriver i sin bok om PAS hur även omgivningen kan förstärka barnets beteende genom att även skola, släkt eller vänner verifierar barnets vittnesmål. Resultatet blir i princip att ju fler i barnets närhet som håller med barnet om dennes berättelse desto starkare blir beviset på PAS. Vilket alltså är tvärt emot FA-direktiv, som istället beskriver att ju fler som styrker barnets vittnesmål i form av observationer kring saker barnet sagt eller gjort – eller om de sett saker med egna ögon – ju mindre är risken att barnet har manipulerats till att ljuga om sin förälder.

När det har gjorts vetenskapliga studier kring hur rättsväsenden använt sig av PAS har två tydliga spår visat sig. Det ena är att Gardners påståenden om hur PAS skall definieras inte har någon bäring när hans "symptom" kontrolleras mot testgrupper. Det andra är att PAS vid flera tillfällen har fått förödande resultat, inklusive mord. Föräldrar som faktiskt har skadat sina barn har tilldömts helvårdnad om barnet med begränsat umgänge för den andra föräldern motiverat med att barnet visat tecken på PAS. Gardners råd vid PAS har nämligen varit att barnet då omedelbart skall få huvudsakligt boende hos den förälder som barnet pekat ut som förövare och begränsat umgänge med den förälder som antas ha påverkat barnet. Resultatet har i flera fall inneburit att barn tvingats till huvudsakligt boende med en förälder som utsatt dem för våld eller sexuella övergrepp. I vissa fall har det slutat med att föräldern har mördat barnet, i andra att barnet har begått självmord. I samtliga fall har både den andra föräldern och omgiv-

ningen slagit larm, men istället för att ses som ett tecken på att barnet riskerat att fara illa har det setts som bevis på att barnet har utsatts för påtryckningar och PAS.

Bland professionella inom barns psykologi är avståndstagandet till PAS närmast hundra procentig. Även internationellt pratas det hellre om PA, där s:et tas bort då det inte anses finnas fog för att kalla det hela ett syndrom. Det har även framförts stark kritik mot att PAS beskrivs på ett sätt i Gardners skrifter som gör att det nästan uteslutande blir pappor som skall antas vara felaktigt utpekade och mammor som är den manipulativa föräldern. Detta har gjort att PAS blivit ett populärt begrepp bland vissa aktivister som för fram agendan att socialtjänst och rättsväsende alltid tar mammans parti i vårdnadstvister och att män därmed förfördelas.

Det finns med andra ord goda skäl att vara vaksam mot opinionsbildning som syftar till att förskjuta dagens metoder till förmån för PAS. Vi har redan etablerade metoder för att upptäcka försök att alienera en förälder, metoder som ständigt uppdateras i linje med verifierad vetenskap. Dit hör inte PAS. ✍